

PRIVREDNA / GOSPODARSKA
KOMORA FEDERACIJE
BOSNE I HERCEGOVINE

Broj 78 * Godina X * mart/ožujak 2009.

GLASNIK

ISSN 1840-0310

Osnivačka sjednica
Sekcija obnovljivih izvora energije FBiH

Odbor udruženja prometnika naftnih derivata FBiH

Naftaši ne prihvataju maksimiziranje cijena!

GLASNIK

Privredna/Gospodarska komora
Federacije Bosne i Hercegovine

List izlazi mjesečno

Godina X

Broj 78

mart/ožujak 2009.

GLASNIK uređuje

Redakcijski kolegij:

Željana Bevanda,

glavni urednik,

Amela Kečo,

odgovorni urednik,

članovi:

Mira Idrizović,

Šemsa Alimanović,

Ljubo Dadić

i Meliha Velić,

sekretar Redakcije.

Adresa:

Privredna/Gospodarska

komora FBiH

- za Glasnik -

71000 Sarajevo

Branislava Đurđeva 10/IV

Kontakt osoba: Meliha Velić

Telefon: 033/214-315

E-mail: m.velic@kfbih.com

Telefoni:

033/663-370 (centrala)

033/217-782

Faks: 033/217-783

www.kfbih.com

Izdavač:

"Privredna štampa" d.o.o.

Sarajevo

Općinski sud

Sarajevo

UF/1-2219/05,

RB 1-3018

Identifikacioni broj

4200088140005

Identifikacioni broj PDV

200088140005

DTP: "Privredna štampa"

Štampa: "ARKA PRESS"

d.o.o Sarajevo,

Hamdije Čemerlića 43

Besplatan primjerak

Citiramo

Jago Lasić, predsjednik P/GKFBiH

Federalni proračun će se puniti manje od planiranog

- Zbog pada zaposlenosti i proizvodnje BiH se nalazi u "dobroj" recesiji. Začuduje inertnost Vlade FBiH čiji program mjera za ublažavanje ekonomske krize, u najmanju ruku, izgleda kao da nije raden u vrijeme krize. Više liči na predizborna obećanja za sakupljanje glasova nego na ozbiljan program. Zbog smanjene potrošnje federalni proračun punit će se manje od planiranog.

Naša bi zemlja trebala zatražiti pomoć od MMF-a i Svjetske banke, što su uradile i zemlje u susjedstvu. To će biti teško, s obzirom na to da bi te institucije zatražile kresanje javne potrošnje, odnosno socijalnih davanja, na što nijedna vladajuća struktura neće pristati iz straha gubljenja glasova na sljedećim izborima.

Najgori mogući scenarij koji bi se mogao dogoditi BiH jeste povlačenje inokapitala, jer smo proglašeni rizičnim područjem, a kapital ne trpi rizik - izjavio je predsjednik Lasić, na nedavno održanoj press konferenciji u Mostaru.

Smanjenje javne potrošnje je uvjet za prevladavanje krize

- Jedini način da BiH prevlada globalnu ekonomsku krizu je da na svim razinama smanji javnu potrošnju za deset do 15 odsto ili poveća PDV na 19,5 odsto. S obzirom na to da se ove godine očekuje pad uvoza od deset do 15 odsto, te pad izvoza za najmanje 15 odsto, privatizacija javnih poduzeća za sada ne dolazi u obzir. Bolje je da BiH proda svoju imovinu izvan zemlje, te svu u kojoj je država manjinski vlasnik, nego da ide u privatizaciju pod nepovoljnim uvjetima.

Država što prije treba donijeti program antirecesijskih mjera kako kratkoročnih tako i strukturalnih. Bez kratkoročnih mjera teško ćemo preživjeti sadašnju krizu, a bez strukturalnih ulaziti ćemo iz jedne u drugu. Treba po svaku cijenu spasavati radna mjesta.

Zaduživanje FBiH kod komercijalnih banaka nije dobro rješenje, jer se time uskraćuje prostor gospodarstvu da se zadužuje. Ako je istina da će Vlada FBiH uzeti kredit kod komercijalnih banaka s kamatom 8,1 odsto, zašto se nije išlo s izdavanjem obveznica FBiH ili komercijalnih zapisa? Tim bi se potezom skupilo sigurno preko milijardu maraka. Ne znam zašto se boje toga. Država što prije treba ući u aranžman s MMF-om, jer je to jedina institucija koja može uvjetovati da se smanji javna potrošnja kako bi se osigurao povratak njezinih sredstava.

Treba učiniti sve kako bi se povećala domaća proizvodnja i to ona koja je usmjerena na supstituciju uvoznih roba i izvoz. U protekloj godini smo imali vanjskotrgovinski deficit na vodi 150 miliona, na pivu 129 miliona, na vinu 26 miliona, na kavi 67 miliona i na cigaretama 131 milion KM. Nema opravdanja za toliki deficit kada imamo vlastitu proizvodnju, izjavio je predsjednik Lasić, 06. marta ove godine.

Sekcija obnovljivih izvora energije FBiH

Članstvo je otvoreno za privredne subjekte i ostale organizacije koje zadovoljavaju kriterij djelatnosti. Izabrani su organi Sekcije, usvojeni pravilnik i program rada

U skladu s kretanjima na energetsom tržištu EU, obnovljivi izvori energije zauzimaju sve značajnije mjesto, zbog zahtjeva tržišta, jasno izražene političke volje, te obavezujućih direktiva Evropske komisije. U proizvodnji električne energije, obnovljivi izvori energije ističu se kao važna mjera za ublažavanje klimatskih promjena, iz čega proizilazi i značajna finansijska podrška razvoju i korištenju obnovljivih izvora energije. U BiH postoji interes domaćih, ali još više stranih investitora za projekte obnovljivih izvora energije, proizvođača opreme i prateće djelatnosti. Sve su jasniji i zahtjevi lokalne uprave koja traži inicijativu i stručnu ocjenu energetske potencijala područja. Obnovljivi izvori više nisu nepoznati ni široj zajednici.

Imajući u vidu trend i značaj koji Evropska unija daje obnovljivim izvorima energije, P/GKFBiH je podržala osnivanje Sekcije obnovljivih izvora energije, koja bi uveliko mogla doprinijeti strateškom reguliranju ove oblasti u FBiH i BiH u cjelini. Tako je na osnovu inicijative privrednih subjekata iz FBiH, čija je djelatnost vezana za istraživanje, razvoj, prenos znanja o energiji, kao i proizvodnju električne energije, u Komori 18. marta formirana Sekcija obnovljivih izvora energije FBiH. Sekcija je strukovna, nevladina i neprofitna asocijacija u P/GKFBiH.

Osnovni cilj Sekcije jeste promovirati korištenje obnovljivih izvora energije u FBiH i BiH u cjelini, čime bi se stvorili uvjeti za snažnije bavljenje tom djelatnošću svih zainteresiranih subjekata, omogućavanje razvoja prateće industrije i drugih djelatnosti, razvoj i primjenu novih tehnologija i otvaranje radnih mjesta.

U svom radu Sekcija obnovljivih izvora energije će saradivati s tijelima državne uprave, nevladinim organizacijama, naučnim, stručnim, privrednim i finansijskim institucijama i organizacijama u zemlji i inozemstvu, tijelima privrednih komora, kao i svim drugim zainteresiranim stranama.

Uz kontinuirano usklađivanje međusobnih interesa članova Sekcije, te zastupanje i promociju tih zajedničkih interesa pred nadležnim organima i drugim institucijama i udruženjima, predviđa se niz aktivnosti sadržanih u Programu rada i pojedinačnim programima rada grupacija. Sekcija će djelovati u sklopu društvenih aktivnosti kao što su:

- učešće u provođenju reforme energetskog sektora i razvoja sektora obnovljivih izvora energije,
- proces pristupanja BiH članstvu u Evropskoj uniji,
- donošenje mjera ekonomske politike,
- obrazovanje i primjena novih tehnologija,
- međunarodne aktivnosti (saradnja sa sličnim udruženjima, predstavljanje u zemljama regije i sl).

Pravilnikom je utvrđeno da se kao mogući oblici za saradnju, u okviru Sekcije, organizuju stručni timovi — grupacije za:

1. Proizvodnju električne energije u vjetroelektranama,
2. Dobivanje toplotne energije i proizvodnju električne energije u solarnim elektranama,
3. Proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama,
4. Iskorištavanje biomase i komunalnog otpada,
5. Geotermalnu energiju,
6. Energetsku efikasnost - nove tehnologije u građevinarstvu,
7. Proizvođače i isporučioce opreme za korištenje OIE,
8. Razvojne, projektne, konsultantske i uslužne organizacije,
9. Naučnoistraživački rad i nove tehnologije.

Za predsjednika Sekcije izabran je prof. dr. Mehmed Behmen, dipl. inž. mašinstva, iz Impro Impexa iz Mostara, a za potpredsjednike Miroslav Nikolić iz Elektroprivrede HZHB d.d. Mostar, Emir Avdić iz Intrade energija d.o.o. Sarajevo i prof. dr. Mirsad Đonlagić sa Univerziteta u Tuzli. Izabrani su i voditelji grupacija - strukovnih grupa.

Članstvo u Sekciji obnovljivih izvora energije otvoreno je za privredne subjekte i ostale organizacije koje zadovoljavaju kriterij djelatnosti i iskažu konkretan interes u radu Sekcije za promoviranje, razvijanje i korištenje obnovljivih izvora energije.

Lejla SADIKOVIĆ
l.sadikovic@kfbih.com

Održana vanredna sjednica udruženja

Osamnaesta, vanredna sjednica Odbora udruženja metalske i elektro industrije (OUMEI) održana je u proširenom sazivu, 20. 03. 2009. godine, o temi: Donošenje i provedba mjera i aktivnosti u borbi protiv recesije

Sastanku su prisustvovali: menadžeri uglednih kompanija, predsjednik sindikata metalaca BiH, savjetnik ministra FMRI, a predsjedavao je Ramo Buđevac, predsjednik Odbora.

U uvodnom izlaganju, predsjednik P/GKFBiH Jago Lasić je istaknuo da je recesija u BiH u punom zamahu, da su prognoze da će kriza trajati i naredne godine, zbog čega predmet interesovanja svih trebaju biti privredni segmenti koji se bave neposrednom proizvodnjom, kao što je metalski sektor. Stoga je za spas ovih grana potrebna i in-

tervenција države, preko investicija, energetskog sektora i sl. Osvrnuo se i na identifikaciju problema privrednika u izvoznim aranžmanima sa republikama Hrvatskom i Srbijom, te najavio zajedničke sastanke sa delegacijama njihovih privrednih komora tokom aprila, s ciljem usvajanja prijedloga za otklanjanje smetnji. U tom kontekstu, naglasio je: u BiH radi oko 35.000 ljudi za izvoz u te dvije zemlje, u tim zemljama oko 70.000, a vanjskotrgovinski promet iznosi cca četiri milijarde KM. Zbog toga je neophodno tražiti zajednička rješenja, da se zaštiti promet, a i radna mjesta, ali i kako prevazići neke barijere u trgovini, između ostalog, i način certificiranja proizvoda i sl. Nemamo ministarstva privrede na državnoj razini, a Razvojna banka BiH ne daje potporu izvozno orijentiranim kompanijama, ne regresira kamate i sl.

Nelojalna konkurencija

Direktor "Heliosa" Banovići Latif Bećarević osvrnuo se na probleme u proizvodnji „domaćeg proizvoda“, kroz prizmu primjene sporazuma o izmjeni i pristupanju centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006). Ovim sporazumom firma „Helios“ iz Banovića, koja se već 40 godina bavi proizvodnjom uređaja za domaćinstvo (prvenstveno: kamini, štednjaci i kotlovi za centralno grijanje na kruto gorivo) trpi štete po dva osnova. Prvo zbog nelojalne konkurencije. Proizvođači iz R. Hrvatske i Makedonije na uvezene repromaterijale ne plaćaju carinske dažbine (dekapirani limovi, hladnovaljani i toplovaljani) i u startu su u prednosti na tržištu. Drugo, prilikom uvoza repromaterijala (limova i sl) iz zemalja koje nisu potpisnice pomenutog sporazuma i plasmana naših proizvoda na tržište CEFTA (99,9% plasmana), preduzeće "Helios" je izgubilo postupak tzv. unutarnje obrade, ima pogoršanu trenutnu likvidnost, odnosno pod udarom je momentalnog plaćanja PDV-a.

Ovim je prouzrokovan ozbiljan poremećaj na tržištu Bosne i Hercegovine: neloyalna konkurencija i damping cijene zemalja u okruženju koje su i najveći izvoznici ovih roba na naše tržište stavljaju nas u neravnotežan položaj na domaćem tržištu. Zbog toga, u skladu sa članom 23. Sporazuma, koji se odnosi na opšte zaštitne mjere, u kojem se govori o nanošenju ozbiljnih šteta i posljedica domaćim proizvođačima, "Helios" upozorava na to da ukoliko se ne poduzmu određene mjere s ciljem oslobađanja carinskih dažbina na uvoz osnovnih repromaterijala (lima) iz pomenutih razloga, te prekomjernog uvoza gotovih proizvoda (kamina, štednjaka i kotlova na kruto gorivo), neminovno je da će ova firma, pa i ostali metalopreobrađivači biti dovedeni u bezizlaznu situaciju, otpuštanja radnika i na kraju kao krajnjeg ishoda likvidacije preduzeća.

Predlažemo da se pod hitno privremeno stave van snage pomenuti sporazumi ili bar da se usklade carinske tarife sa zemljama potpisnicama i obavezno uvede mjera ograničenog uvoza kontingentima za dio proizvodnje iz našeg asortimana.

Subvencioniranje električne energije

Direktor „Čelika“ Kreševo Pero Marić osvrnuo se na probleme poslovanja u državi: obrazovanje kadrova, unutarnji dug, bankarski sistem, cijenu energenata i sl. Smatra i predlaže da Vlada sa komercijalnim bankama sagleda problematiku i ponudi rješenje, kako bi se održao "topli režim" kojim će se pomoći i u izmirenju obaveza prema državi. Smatra neophodnim i podržava prijedlog subvencioniranja električne energije i još nekih energenata. Ukoliko Vlada u roku od mjesec ne predloži kratkoročne - interventne i dugoročne mjere, prognoze su crne za kompletnu privredu, a kompaniju će morati napustiti 70 radnika.

Predsjednik Sindikata metalaca BiH Ismet Bajramović naveo je podatak da je do 1992. godine Sektor metala zapošljavao 30% od ukupnog broja zaposlenih, da je sad situacija da svakodnevno metalci ostaju bez posla: bez posla je ostalo 500 radnika primljenih na određeno vrijeme, a nekoliko desetina na neodređeno. Smatra da se mora naći najpovoljniji tarifni sistem za potrošnju električne energije u kompanijama ovog sektora, kao i povoljniji sistem kreditiranja i reprogramiranje dugova. Vlada će morati shvatiti da se budžet ne može povećati, niti biti stabilan, bez privrede, pogotovo bez metalske privrede koja bi mogla biti osnov razvoja.

Menadžer Livnice čelika Tuzla Fadil Halilović, govoreći o unapređenju plasmana proizvoda i usluga iz proizvodnog programa Sektora metala FBiH, u okviru planiranih investicionih zahvata na domaćem tržištu, je naglasio:

- Bez obzira na recesiju i ekonomsku krizu, analize pokazuju da LČT može zadržati broj radnika i poslovati normalno samo uz povećanje plasmana svojih proizvoda - odlivaka, za potrebe rudnika i termoelektrana u državi, ukoliko odgovorni stvore pretpostavke za realizaciju zaključaka. Livnica čelika vidi veliku šansu u izradi odlivaka za opremu hidroelektrana, pošto u zadnje dvije godine intenzivno i uspješno lije visokolegirane crne čelične odlivke koji se koriste za izgradnju energetskih postrojenja, sve za izvoz za Turbointitut Ljubljana i Kössler Austrija.

Upošljavajući i kapacitete mašinske obrade više preduzeća u FBiH, može se zaokružiti veliki procenat proizvodnje kao finalni proizvod, pa predlaže formiranje konzorcija metalaca, analogno konzorciju građevinaca i slično, čiji će efekti sigurno utjecati i na stvaranje kvalitetnije i ekonomski snažnije države.

Menadžer Pobjede Tešanj Kasim Kotorić smatra da je Vlada interventne mjere trebala donijeti još u novembru, a da je sad teško bilo što učiniti. Pobjeda je uvela skraćeno radno vrijeme kako bi izbjegla otpuštanje radnika.

Generalno je ocijenjeno da recesija neće biti kratkotrajna ni lako rješiva, te su potrebne hitne mjere. Odbor ocjenjuje da su, između ostalih mjera, najvažnije poticanje investicionih aktivnosti i infrastrukturnih projekata.

Dogovoreno je da se zaključci sa sjednice dostave Vladi i drugim institucijama sistema, značajnim i odgovornim za njihovu provedbu.

Mr. Nafija ŠEHIĆ-MUŠIĆ
n.sehic@kfbih.com

Složenost propisa otežava rad

O problemima poslovanja sa R Hrvatskom, Srbijom i ostalim članicama CEFTE, mogućnostima otklanjanja barijera i zaštiti domaće proizvodnje, razgovaralo se, početkom marta, u Mostaru

Osvrnuvši se na poteškoće u gospodarstvu, Jago Lasić, predsjednik P/GKFBiH, govorio je i o zaštiti domaće proizvodnje i borbi protiv recesije. Istaknuo je da se 50 odsto vanjskotrgovinske razmjene u hrani, piću i duhanskim proizvodima ostvaruje sa R Hrvatskom i Srbijom.

Prekomjerni uvoz posljedica je neprovođenja Zakona o vanjskotrgovinskoj politici ("Službeni glasnik BiH", broj 7/98). U Zakonu stoji da zemlja uvoznica može poduzeti mjere za otklanjanje deficita u svojoj proizvodnji. Od 2000. do 2008. godine pokrivenost uvoza izvozom u poljoprivredno-prehrambenim proizvodima bila je od pet do 18 odsto.

Razmjena poljoprivrednih proizvoda (od 2000. do 2008.) - mil. KM

- ukupna vanjskotrgovinska razmjena -

Uvoz/izvoz (1-24) - mil. KM -

Godina	Uvoz	Izvoz	Pokrivenost
2000.	1,409.4	83.7	5,94%
2001.	1,513.6	108.6	7,17%
2002.	1,676.2	118.1	7,05%
2003.	1,841.7	148.4	8,06%
2004.	1,944.3	176.0	9,05%
2005.	1,974.2	235.4	11,92%
2006.	1,928.9	270.4	14,02%
2007.	2,211.1	336.6	15,22%
2008.	2,694.9	508.2	18,88%

Robna razmjena BiH poljoprivredno-prehrambenim proizvodima sa Hrvatskom i Srbijom

Uvoz/izvoz (1-24) - u mil. KM -

	2006.	2007.	2008.
Uvoz iz Hrvatske	590,96	733,71	598,40
Izvoz u Hrvatsku	91,68	125,22	155,68
Pokrivenost	15,51%	17,07%	26,02%
Uvoz iz Srbije	398,19	430,61	523,54
Izvoz u Srbiju	82,08	65,53	83,03
Pokrivenost	20,61%	15,22%	15,86%

Izvor: Vanjskotrgovinska komora BiH i Agencija za statistiku BiH

Na šest artikala (voda, pivo, vino, mlijeko, meso i duhan) imamo deficit od 550 miliona KM. Od 01. siječnja ove godine, 11.000 artikala ide slobodno na tržište BiH, što je još jedan alarm za zaštitu.

Pokrivenost ispod 50 odsto daje pravo uvođenja privremenih mjera zaštite, s obzirom na članak 23. Ugovora o CEFTI (grupna zaštita). To, za pravo, mora biti Ugovor između institucija, odnosno njihovo međusobno priznavanje. Ukazano je i na problem složenosti propisa i nesposobnosti javne administracije.

Prioritetne mjere

Definirani su problemi koji opterećuju poljoprivredno-prehrambenu proizvodnju: nesprovođenje strategije poljoprivrede u BiH, još nije formirano ministarstvo poljoprivrede na razini BiH, nisu akreditirane laboratorije i inspeksijska tijela.

Nužno je uraditi novi Zakon o robnim rezervama BiH i dati im potpuno novu funkciju; treba osigurati drugačiju organizaciju Udruženja poljoprivredno-prehrambenih proizvođača, koji isključivo preko P/GKFBiH moraju doći do Vlade FBiH.

Federalna vlada iz svog proračuna mora osigurati minimum za poljoprivredu, to je šest odsto godišnjeg proračuna, čime bi se mogla poticati domaća proizvodnja (do sada je bilo tri odsto, s tim da nisu isplaćena sredstva za prošlu godinu).

Razvojna banka FBiH treba imati potpuno drugačiju ulogu, mora poticati investicione projekte u poljoprivredno-prehrambenoj proizvodnji, odnosno osigurati investicijski ciklus; Vijeće ministara BiH i Vlada FBiH trebali bi barem jednom mjesečno na dnevni red uvrstiti pitanje poljoprivredno-prehrambene proizvodnje.

Mjerama zaštite domaće proizvodnje sa Hrvatskom i Srbijom kao najvećim partnerima u poljoprivredno-prehrambenom sektoru nužno je defini-

Izvoz i uvoz poljoprivredno-prehrambenih i duhanskih proizvoda u BiH

- u tisućama KM -

Šifra	Naziv	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz
		1 I 2009.	2 I 2009.	3 I 2008.	4 I 2008.	5 I - XII 2008.	6 I - XII 2008.
A	Poljoprivreda, lov i šumarstvo	5.046	53.616	4.353	54.584	90.466	735.886
B	Ribarstvo	463	29	571	31	9.457	3.334
D15	Proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića	25.839	109.813	25.865	116.400	400.041	1.813.129
D16	Proizvodnja duhanskih proizvoda	333	9.133	199	8.218	8.237	142.533
Svega	poljoprivredno-prehrambenih proizvoda	31.681	172.591	30.988	179.233	508.201	2.694.882
	Deficit	2 - 1		4 - 3		6 - 5	
		140.910		148.245		2.186.681	

- u tisućama KM -

	I 2009.	I 2008.	I - XII 2008.
Ukupan IZVOZ	385.687	485.952	6.711.690
Ukupan UVOZ	816.255	1.000.886	16.286.056
DEFICIT	430.568	514.934	9.574.366

Izvor: Agencija za statistiku BiH

rati ponašanje u doba krize; treba međusobno priznavati institucije ovih država u smislu fitosanitarne, mikrobiološke, zdravstvene ispravnosti, kalibracije i ostale kontrole kvaliteta i kvantiteta proizvoda, te jačati domaće institucije za kontrolu kvalitete; aktivirati komisiju za praćenje provode-

nja mjera o trgovini i otvoriti pitanje graničnih prijelaza za određenu robu.

Želja je da poljoprivreda i proizvodnja hrane budu strateške grane, stoga svi moramo prioritarno raditi na tome.

Erina LASIĆ
lasicerina@yahoo.com

„INTERIO 09“

Uručena priznanja i plakete za dizajn

U centru Skenderija je od 12. do 16. marta održan 27. međunarodni sajam šumarstva i drvne industrije, namještaja, uređenja i pratećih djelatnosti

Osim domaćih proizvođača namještaja izlagale su i kompanije iz okruženja i drugih zemalja Evrope. Predstavili su se i proizvođači mašina za drvnu industriju i repromaterijala potrebnih za tehnološki proces.

U okviru sajma održan je seminar „Novosti u šumarstvu i drvnoj industriji“ u organizaciji Vanjskotrgovinske komore BiH. Pažnju su privukle teme koje se tiču problema proizvođača koji izvoze svoje proizvode. Obradene su sljedeće teme:

Uzroci, akteri i mogući modaliteti rješavanja konflikata između poduzeća šumarstva i drvne industrije BiH; Iskusta JP ŠUME RS na dobivanju FSC certifikata; Novi uslovi poslovanja u okviru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju; Pojednostavljeno prijavljivanje robe na osnovu nepotpune carinske prijave i lokalni postupak carinjenja u izvozu; Savremeni trendovi u dizajnu namještaja i aplikacije na BiH; Drvo u arhitekturi; Ocjenjivanje usklađenosti proizvoda od drveta sa regulatornim zahtjevima; Najnoviji trendovi u tehnologijama prerade drveta u svijetu i osvrt na rad

tehnološkog centra za drvnu industriju ARTECO. Prezentirane su i nove tehnologije pojedinih materijala potrebnih za proizvodnju namještaja.

Tokom programa "Večer izlagača" uručene su plakete i priznanja za dizajn.

Dobitnik Zlatne stolice za pojedinačni namještaj je kompanija Intelios. Zlatna stolica-garnitura dodijeljena je Tamexu, dok je dobitnik Zlatne stolice-kombinacija gračanička Jadrina. Srebrnu stolicu-pojedinačni namještaj dobila je kompanija Sinkronomo, Srebrna stolica-garnitura dodijeljena je Primus Balkanu. Dobitnik Srebrne stolice-kombinacije je Interio design.

Bronzanu stolicu-pojedinačni namještaj dobio je Urban namještaj, Bronzana stolica-garnitura pripala je kompaniji Stilles, dok je EĆO company dobitnik Bronzane stolice-kombinacija. Nagradu za najbolje uređen štand dobila je kompanija ARTISAN iz Tešnja.

Šemsa ALIMANOVIĆ
s.alimanovic@kfbih.com

Naftaši ne prihvataju maksimiziranje cijena!

Odgovor na tri pitanja: "Šta, kako i za koga?" u sistemu tržišne ekonomije mora se tražiti na tržištu i zavisi od odnosa ponude i potražnje.

U ovom sistemu svako ima "šansu" da znanja i sposobnosti pokaže i valorizira.

Prednost je i u slobodnom formiranju cijena kojim se regulišu odnosi ponude i potražnje, bez potrebe mijesanja.

Najnoviji primjer derogiranja jednog od osnovnih načela moderne ekonomije, formiranje cijena po principu ponude i potražnje, jesu odredbe Sporazuma o načelima energetske politike, koji je potpisan na državnom nivou.

Odredbama tačke III stav 1. Sporazuma predviđeno je "...maksimiziranje jediničnih cijena po vrstama derivata", praktično, znači ukidanje slobodnog formiranja cijena, naftnih derivata.

Povodom potpisivanja ovog sporazuma, koji još uvijek nije stupio na snagu, Odbor Udruženja prometenika naftnih derivata Federacije BiH je na prošloj sjednici donio Zaključak koji je sa odgovarajućim obrazloženjem prezentiran Vladi FBiH, na sastanku održanom 06. 03. 2009. godine.

Odbor Udruženja u vezi sa implementacijom Sporazuma o načelima energetske politike je stava da ne može prihvatiti odredbe koje se odnose na

maksimalnu gornju granicu cijene naftnih derivata. Smatraju da bi to izazvalo nasagledive posljedice kako u oblasti prometa derivatima nafte tako i u svim onim koje su vezane za promet energentima.

U obrazloženju svoje odluke Odbor je, između ostalog, istakao:

- Oblast prometa naftom i naftnim derivatima u FBiH nije uređena zakonskim aktom, tako da je krajnje neprihvatljivo samo jedan segment ove oblasti "uređivati", bez sistemskog rješenja kompletne oblasti.

- Eventualno izjednačavanje cijena (u bilo kom smislu), po spornim odredbama Sporazuma, sa cijenama nafte iz Rafinerije Brod, takode, je krajnje neprihvatljivo, s obzirom na to da se u konkretnom ne radi o „domaćoj” nafti, čije bi formiranje cijena bila odrednica, kriterij ili model za formiranje cijena kod ostalih distributera u FBiH, odnosno BiH.

Naglašeno je da treba imati u vidu i neophodno poboljšanje kvalitete nafte iz Rafinerije Brod, kao i povećanje proizvodnih kapaciteta, posebno u dijelu derivata evropske kvalitete.

- Maksimiziranje cijena s ciljem da se uvede limitiranje je potpuno neprihvatljivo za savremene uslove tržišne ekonomije.

Razloga koji idu u prilog ovom stavu je mnogo, ali slobodno formiranje cijena omogućava normalno funkcionisanje naftnog sektora, a to po-

Porast uvoza nafte i derivata nafte u FBiH

Prema evidenciji Federalnog ministarstva trgovine, a na osnovu podataka dostavljenih od distributera naftom u Federaciji BiH, u 2008. godini zabilježen je porast uvoza nafte i derivata nafte u odnosu na 2007. godinu od 22,5%.

Bilansom energetske potreba u FBiH za prošlu godinu planiran je uvoz naftnih derivata u količini od 860.000 tona. Realizirani uvoz u tom periodu iznosio je 916.577 tona, tako da je povećan za 6,6% u odnosu na planiranu količinu.

Najveći uvoz naftnih derivata u posmatranom periodu zabilježen je iz sljedećih zemalja:

- Republike Hrvatske	513.529 t (56,02%),
- Turske	159,175 t (17,36%),
- Mađarske	102,747 t (11,20%).

Kada je riječ o najvećim uvoznicima u FBiH, izdvojili su se:

- "Holdina" d.o.o. Sarajevo	21,27%,
- "Hifa-oil" d.o.o. Tešanj	17,41%,
- "Energopetrol" d.d. Sarajevo	13,19%,
- "Petrol BH Oil Company"	12,81%,
- "Antunović" d.o.o. Orašje	11%,
- OMV BH d.o.o. Sarajevo	7,12%.

Prema informacijama iz Udruženja prometnika naftnih derivata FBiH, uvoznici iz FBiH snabdijevaju i dio kompanija iz Republike Srpske i Distrikta Brčko, te su i te količine u onim prijavljenim Federalnom ministarstvu trgovine.

drazumijeva, između ostalog, veću stabilnost snabdijevanja, pa i mogućnost pojeftinjenja pojedinih derivata, što je vidljivo u Srednjobosanskom kantonu, Unsko-sanskom kantonu, kao i u centralnoj Bosni, području Zenica - Doboj i dr.

- Postupak "administrativne" kontrole formiranja cijena na način da se odredi najveća malo-prodajna cijena za pojedine derivate je neprihvatljiv i nije primjeren za promjenljivo tržišno okruženje. Ta bi kontrola podrazumijevala proceduru praćenja i ograničavanja transportnih troškova, nabavne cijene i dr. što je u praksi put koji vodi gubljenju utrke za kvalitetom derivata, s obzirom na to da se određena količina transportira iz Mađarske, Austrije, Italije, kao i iz Slovenije (Kopar).

Ovo tim prije što svi ovi, kao i drugi parametri, ne zavise isključivo od distributera.

- Limitiranjem cijena derivata nafte se svim investitorima koji razmišljaju o ulaganjima na prostoru BiH upućuje krajnje obeshrabrujuća poruka, koja u znatnoj mjeri može uticati na konačno za-

uzimanje stava od investitora u pogledu njihovog opredjeljenja za ulaganje.

Prometnici derivatima imali su u prošlosti iskustvo ove vrste, u mandatu premijera Edhema Bičakčića. Kao rezultat tako stvorenog poslovnog ambijenta "na koljena je pao" Energopetrol, koji nikada više nije uspio konsolidovati svoje poslovanje, a scenario bi se sada mogao ponoviti i kod drugih firmi u oblasti prometa derivatima nafte.

Amela Kečo

Unapređenje poslovanja

Prezentacija domaćeg softvera

Vlastito softversko rješenje DSD WON, u Komori je, početkom marta, organizirala i prezentirala kompanija Đikić d.o.o. Sarajevo

Đikić software development WON-Work Over Net - DSD WON nastao je usljed sve veće potrebe za jednostavnim, brzim i sveobuhvatnim načinom razmjene informacija na nivou jedne organizacije, ali i potrebe za jednostavnom "dostavom" i razmjenom informacija sa vanjskim saradnicima, ljudima na terenu, poslovnim partnerima.

Današnje poslovanje, bez obzira na sektor, karakterizira visok stepen decentralizacije informacija. Njen intenzitet, u uslovima neadekvatne organizacije, za posljedicu ima nepovezanost informacionog sistema. Zbog nedovoljne ili nepravovremene razmjene informacija, dešava se dupliranje poslova u procesima prikupljanja i obrade po-

dataka, što rezultira povećanim stepenom redundantnosti. Gubljenje vremena, a dogodi se i da zbog nepravovremenog informiranja i obavještanja zadatak ne bude izvršen, kao krajnji rezultat daje povećane troškove poslovanja.

Da problem nije usko vezan za naše prostore, pokazuje činjenica da na stranom tržištu postoji priličan broj ovakvih i sličnih aplikacija, čijim korištenjem se pokušavaju minimizirati negativni efekti distribucije zadataka i informacija o tokovima podataka, fazama izvršenja i rezultatima obrade. To potvrđuje da se rješavanju ovog problema mora prilaziti sa najvećom mogućom ozbiljnošću. Rješenja razvijena od stranih kompanija, bez sumnje, mogu razriješiti dio standardnih problema. Pokazali su se i određeni nedostaci i ograničenja u primjeni. Prije svega, misli se na jezičke barijere opcija koje nisu upotrebljive u našoj praksi, visoke cijene koštanja i slično.

DSD WON je softver koji može biti od velike pomoći domaćim organizacijama u unapređenju organizacije i poslovanja, što je prisutnim potvrdio i Muhamed Šaćiragić, direktor „Centrotrans-Eurolinesa“, koji je govorio o pozitivnim iskustvima vezanim za saradnju sa firmom Đikić d.o.o. i efektima korištenja ovog softverskog proizvoda. Sa praktičnom primjenom možete se djelimično upoznati ako potražite demo verziju na Internetu: <http://demo.won.ba> pristupom: korisnik: gost i password: gost.

Enisa KADIĆ
e.kadic@kfbih.com

Razgovarala:
Amela KEČO, dipl. pravnik
a.keco@kfbih.com

Široki Brijeg, mali živopisni gradić, bogate istorije i dobrih ljudi, smješten je u južnom dijelu Bosne i Hercegovine na rijeci Lištici.

Vozeći se užurbano do našeg odredišta, nismo mogli a ne primijetiti nebo osvjetljeno jutarnjim zracima sunca, pod kojim su se okolni hercegovački brežuljci blistali i prelijevali u duginim bojama.

"Presal Extrusion" d.o.o. Široki Brijeg

Hrabrost i predanost poslu

U posjeti smo kompaniji koja je sinonim pažljivog i korektnog odnosa prema dobavljačima, kupcima, društvenoj zajednici, okolini i svakako njenim uposlenicima. Razgovaramo sa domaćinom Karlom Soldom, suvlasnikom kompanije "Presal Extrusion" d.o.o. Široki Brijeg.

Vaša kompanija je danas respektabilan pravni subjekt. Kao jedan od njenih tvoraca, kako danas gledate na "Presal Extrusion", odnosno kako je ona rasla i razvijala se?

- Tvrtka "Presal Extrusion" d.o.o. Široki Brijeg za proizvodnju aluminijskih profila osnovana je

2006. godine kao kruna sedamnaestogodišnje suradnje dvaju partnera.

Radi se o tvrtki "Soldo Metali" iz Širokog Brijega koja je niz godina jedan od vodećih trgovaca metalom u Bosni i Hercegovini, te tvrtki Predieri Metalli iz Italije koja je prisutna na talijanskoj burzi. Nakon uspješne suradnje odlučili smo iskoristiti potencijale zemlje, te zajedničkim snagama pokušati doprinijeti razvoju naše ekonomije. Tako smo se 2007. godine odlučili na investiciju od 32 milijuna konvertibilnih maraka. Unapređivanje i razvoj su tražili još ulaganja, pa je dosegnut iznos od 40 milijuna KM.

Bitno je da nas je FIPA 2007. godine nagradila u kategoriji zajedničkih ulaganja. Svakako, ambicije se nisu zaustavile na visokoopremljenoj tvornici aluminijskih profila. Ulaganja se nastavljaju, te smo trenutno u fazi realizacije i otvaranja modernog pogona za bojenje koji će klijentima omogućiti cjelovitu uslugu na obostrano zadovoljstvo.

Sigurno ste ponosni i na suradnike?

- Naravno, ponosimo se radnom snagom koja broji osamdesetak uposlenih uz nadu da ćemo za potrebe pogona za bojenje aluminijskih profila otvoriti novih tridesetak radnih mjesta. Orijentirani smo izvozu u zemlje EU koje su prepoznale kvalitetu proizvoda, a za plasman se brine suvlasnička tvrtka "Soldo Metali" koja ima brojne kupce.

U prošloj godini smo ukupno proizveli šest tisuća tona, te smo ove godine već izvezli tisuću i pol tona, usprkos recesiji koja je osobito pogodila aluminijski sektor.

Poslovanje nam olakšava i blizina osnovne sirovine, te korektna suradnja s mostarskom tvrtkom Aluminijski d.o.o. Mostar.

Trud, zalaganje i upornost je osobna karta "Presal Extrusiona"?

- Naravno, dodao bih i vjeru. Vjeru u čovjeka i njegove sposobnosti. Naša upornost jeste rezultirala ovim velikim uspjehom kako za nas tako i za državnu ekonomiju. Međutim, treba uzeti u obzir da je za ovaj poduhvat trebalo mnogo hrabrosti i vjere u čovjeka. Poznate su crne prognoze razvoja naše zemlje. Ukoliko se ne okrenemo budućnosti i naše ideje pretvorimo u djela, teško ćemo se osloboditi duhova prošlosti.

Sasvim sam siguran da bi se potreban trud prepolovio kada bi postojalo razumijevanje nadležnih institucija, te potpora ovom vidu investicija. S ponosom mogu reći da smo značajno doprinijeli ekonomskom razvoju Bosne i Hercegovine, kao i da se naša vizija i put pokazuju ispravnim i obećavajućim.

Svjedoci ste velikog ulaganja kompanija u reklamiranje, u nekim slučajevima to su, mogli bismo reći, "reklame bez pokrivača", reklame kompanija, ali ne i njene djelatnosti, proizvodnog asortimana, usluga. Sa aspekta iskusnog privrednika, da li smatrate svrsishodnije ulaganje u reklamu proizvođača, odnosno usluga ili reklamu kompanija?

- U BiH je potrebno prvo stvoriti normalne radne uvjete, imati zadovoljnu i plaćenu radnu snagu, pa tek onda ulagati u reklamiranje. Istina je, moramo pratiti trendove. Da bismo to mogli moramo ojačati domaće brendove, te samim tim povećati obujam našeg poslovanja. Samo tako možemo uhvatiti korak s Europom i svijetom, početi se natjecati na njihovom tržištu i tražiti svoje mjesto.

Ne vidim ništa loše u reklamiranju proizvođača, dapače to je potreba u današnje vrijeme. Iza svake reklame mora stajati kvaliteta i to bi trebao biti imperativ u poslovanju.

Što bi, po vašem mišljenju, bilo važno da još istaknete?

- Po mom mišljenju, svaka tvrtka koja se bavi proizvodnom aktivnošću na dobrobit naše zemlje je zaslužila predstavljanje. Smatramo da smo iznimno bitan čimbenik kako za lokalnu tako i za državnu ekonomiju uzimajući u obzir da izvozimo preko 90% naših proizvoda, te imamo osamdesetak uposlenika s planiranim otvaranjem dodatnih trideset radnih mjesta s početkom rada našeg pogona za bojenje. Želio bih, također, napomenuti da bismo se i mi kao i mnogi drugi sa sličnim idejama puno brže razvijali kada bi postojalo više razumijevanja u sporijoj i tromoj državnoj strukturi.

Napori se ne prepoznaju, a inicijative ne cijene. Teško je pojasniti našem italijanskom partneru zašto je potrebno toliko vremena kako bi se dobila jedna jednostavna potvrda, a da ne govorimo o konkretnim pisanim obećanjima i garancijama. Izgleda da čelnici naše države nisu svjesni da ne možemo ići naprijed bez da podržimo razvoj ekonomije i pokušamo uhvatiti korak s onima koji su daleko ispred nas.

Potrebne su učinkovite izmjene zakona, regulativa i birokratskih zahtjeva. Kažem učinkovite, jer sve što se radi nekako zaobilazi proizvodne djelatnosti. Mnogo je uslužnih djelatnosti i država poput naše svoju budućnost mora tražiti u proizvodnji, jer si ne možemo dopustiti ovoliku stopu uvoza i nadati se boljem sutra.

Svako na svoj način može osvijetliti posao, zanimanje, uživati u njemu i raditi ga?

- U tome i jeste bit. Ljudi ne shvaćaju da morate živjeti za svoj posao kao što živite za obitelj i prijatelje. Zadovoljan čovjek je, u pravilu, i dobar radnik. Pri tom ne mislim samo na sebe nego i na naše radnike. Znamo koji su uvjeti da bismo imali zdrav i zadovoljan kolektiv, te se trudimo da i naši radnici rade na ostvarivanju zajedničke vizije i postavljenog cilja uz uvjete i beneficije koje svakako zaslužuju, te se nadamo da u tome i uspijevamo.

Recite nam nešto o sebi, ko je Karlo Soldo?

- Što da Vam kažem osim da sam ponosan čovjek koji vidi da se lokalna zajednica razvija zahvaljujući i našoj inicijativi, te da me to čini iznimno sretnim. Zahvaljujem Vam na odvojenom vremenu, te na tome da ste prepoznali vrijednost naše ideje.

U narednom izdanju Glasnika predstavimo kompaniju "Bekto precisa" d.o.o. Goražde.

Oporezivanje dohotka

Piše: prof. dr. Jozo SOVIĆ

Porezi su nepovratni derivacijski i prisilni javni prihodi što ih ubire država na temelju svog fiskalnog suvereniteta, bez uzvratne činidbe. Brojni su porezi do sada primjenjivani u svijetu i zemljama članicama EU. Po broju poreznih oblika danas ih ima manje

Opterećenja su povećana i ubiru se kroz porez na dohodak, porez na dobit, porez na dodanu vrijednost, akcize, carine, doprinosi za socijalno osiguranje, konfesionalni porezi, ekološki porezi, ostali porezi i javnopravni prihod.

U kontekstu porezne reforme razmatramo sadržaj i kvalitet Zakona o porezu na dohodak i njegove reperkusije na odnose privatne i javne potrošnje. Zakon se primjenjuje od 1. januara / siječnja ove godine. Učinci njegove implementacije bit će poznati krajem fiskalne godine.

U prethodnim godinama (prije 2009.) oporezivanje dohotka bilo je u nadležnosti kantona / županija, porezne stope šarolike i primijenjene na tri osnovice: porez na ukupan prihod, porez na dohodak i porez na dobit.

K / Ž	POREZ NA UP.	POREZ NA D.	POREZ NA DO.
KS	15	xx	25
ZD	xx*)	xx	25
TK	xx**)	15	xx
SBK	xx	xx	30
USK	10	xx	30
BPK	15	xx	25
HNŽ	10	xx	30
ŽP	20	xx	30
ŽZH	10	xx	30
HBŽ	10	xx	30

*) Nadležnost općine

***) Uključeno u porez na dohodak

Zakonom je postignuto harmoniziranje direktnih / izravnih poreza i obeshrabrena nejednakost opterećenja obveznika.

Obveznici poreza na dohodak su: rezident koji ostvari dohodak u i izvan FBiH i nerezident koji u BiH obavlja djelatnost, ostvari prihod od imovine, autorskog prava, patenta, licence, investicija kapitala i dr.

Osnovica za oporezivanje je za rezidenta: razlika između oporezivih prihoda i priznatih odbitaka, za nerezidenta: isplaćeni dohodak.

Stopa poreza na dohodak je jedinstvena, u visini deset odsto na osnovicu oporezivanja.

Priznavanje rashoda utvrđuje se prema knjigovodstvenim načelima i računovodstvenim standardima. Sukladno tome, oporezuju se dohoci što ih porezni obveznik ostvari od: samostalne i nesamostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, ulaganja

kapitala, sudjelovanja u nagradnim igrama i igrama na sreću.

Dohotkom se ne smatraju primanja po osnovu dividendi, penzije, socijalne skrbi, invalidnine, naknade štete... Porez na dohodak ne plaća se na primanja invalidnih osoba, naknada za tjelesno oštećenje, stipendije, kamate na štednju, kamate na obveznice, apanaža po osnovu čekanja na zaposlenje...

Dohodak od nesamostalne djelatnosti uključuje bruto plaću i primanja u obliku naknada i / ili pomoći koje poslodavac isplati uposlenicima. Odbitna stavka rashoda su doprinosi za nezaposlene, te PIO / MIO i zdravstveno osiguranje.

Prihodi ostvareni dopunskim radom u oblastima:

- obrtnička djelatnost,
- poljoprivreda i šumarstvo,
- slobodne profesije: liječnici, veterinari, advokati, notari, porezni savjetnici, revizori, računovode, inženjeri, prevodioci, turistički vodiči, znanstvenici, književnici, pronalazači, predavači, inovatori...,
- članovi skupština, predstavničkih tijela, upravnih odbora,
- nadzornih odbora, stečajni upravnici, vještaci, trgovački putnici, novinari...

Umanjuje se osnovica za oporezivanje odbitnom stavkom, koja uključuje troškove vezane za obavljanje profesionalne djelatnosti:

- članarine profesionalnim udruženjima i komorama,
- naknade za ishranu uposlenika,
- troškovi školovanja uposlenika,
- plaćeni porezi na imovinu,
- plaćeni doprinosi,
- troškovi kamate na kredite i pozajmice.

Priznaje se kao rashod: otpis stalnih sredstava, odbitak nabavne cijene računarske opreme, troškovi oglašavanja i reklame (do tri odsto), reprezentacije i sponzorstva (do jedan odsto), donacije (do 0,5 odsto), sve u odnosu na prethodni obračunski period. Obveznicima iz „povremene djelatnosti“ kao rashod se priznaje 20 odsto ostvarenog prihoda, a 30 na autorske honorare. Odbitna stavka ne mogu biti plaćene novčane kazne, premije osiguranja, rashodi poslovanja povezanih strana (ako prekorače tržišnu vrijednost), gubici od prodaje i / ili prenosa imovine između povezanih strana, donacije političkim strankama.

Dohodak od imovine uključuje prihode ostvarene iznajmljivanjem, prodajom, zamjenom, prenosom uz naknadu imovine i opreme. Priznaju se kao rashodi u sto odsto iznosu troškovi nastali otuđenjem nekretnina. Kod transakcije iznajmljivanje imovine priznaje se kao odbitna stavka 30 odsto inkasiranog iznosa i 50 odsto od iznajmljenih stanova i soba u turističke svrhe.

Dohodak od imovinskih prava, uključuje prihode ostvarene: prodajom, ustupanjem, zamjenom i prijenosom autorskih prava, patenata, licenci...

Dohodak od nagradnih igara i igara na sreću formira se kao zbir vrijednosti nagrada i dobitaka, isplaćenih u novcu, robi i uslugama (iznad 100 KM).

Iskazan kao razlika između većih prihoda i manjih rashoda, dohodak čini realnu osnovicu za oporezivanje. Primjena jedinstvene stope doprinosi harmoniziranju fiskalne politike. Bilo bi korisno i korektno da se privredne komore i profesionalna udruženja stave u poziciju partnera vlade (vlada) u kreiranju porezne politike.

Vlada Tuzlanskog kantona

Utvrđen Nacrt zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh zaštićenim pejzažom

Prva A zaštićena zona predstavlja prostor najviših vrijednosti, koje moraju ostati u potpunosti očuvane. U drugoj B zaštićenoj zoni prvenstveno se ostvaruju očuvanje i zaštita izvornog stanja prirode, a treća C zaštićena zona je namijenjena turizmu, sportu i rekreaciji

Na sjednici održanoj krajem februara, Vlada Tuzlanskog kantona utvrdila je Nacrt zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh” Postupak za donošenje ovog Zakona Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona pokrenulo je još 2004. godine.

U tom periodu urađen je i Elaborat o proglašenju dijela planine Konjuh Spomenikom prirode „Konjuh” kojim su predložene granice zaštićenog područja, konstatovane vrijednosti flore i faune, kulturno-historijske, te hidrografske vrijednosti, kojima, usljed nekontrolisane eksploatacije i neplanskih zahvata u prirodi, prijeti nepovratan degradacijski proces.

Na osnovu ovog elaborata Vlada se opredijelila za spomenik prirode, kao oblik zaštite područja planine Konjuh. Krajem 2004. godine Skupština Kantona je usvojila Nacrt zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh Spomenikom prirode „Konjuh”.

Kladanj, Banovići i Živinice

Tokom javne rasprave, uz značajnu podršku, na ovaj Nacrt primjedbe i neslaganje sa predloženim rješenjima uputili su JP Šume Tuzlanskog kantona i Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva. Zbog procjene da, nakon takve javne rasprave, nije postojalo raspoloženje većine poslanika Skupštine Tuzlanskog kantona da se usvoji ovaj zakon, nije upućen u dalju skupštinsku proceduru.

Tokom izrade Prostornog plana Tuzlanskog kantona za period od 2005. do 2025. godine, područje Konjuha, površine 8.016 ha, tretirano je kao Spomenik prirode „Konjuh”, ali je tokom rasprave i pri usvajanju ovog plana usvojen niži stepen zaštite, odnosno kao Zaštićeni pejzaž Konjuh. Razlika između Spomenika prirode i zaštićenog pejzaža jeste u činjenici da se spomenik priro-

de proglašava u svrhu očuvanja specifičnih prirodnih karakteristika, a zaštićeni pejzaž u svrhu očuvanja pejzaža i rekreacije.

Nakon usvajanja Prostornog plana Tuzlanskog kantona, resorno ministarstvo je nastavilo aktivnosti na pripremi Zakona koji će biti u skladu sa ovim planom. Sa svim zainteresovanim subjektima održan je niz sastanaka u cilju usaglašavanja stavova. Podršku za donošenje ovog zakona dali su općina Banovići, Ekološki savez Eko zeleni Tuzlanskog kantona, centri civilnih inicijativa i Centar za ekologiju i energiju Tuzla. Na ovo ponuđeno zakonsko rješenje primjedbe su dali JP Šume Tuzlanskog kantona d.d. Kladanj i Kantonalna uprava za šumarstvo, a odnose se na veličinu predviđene površine Zaštićenog pejzaža i zahtjev da se upravljanje Zaštićenim pejzažom „Konjuh” isključivo povjeri ovom javnom preduzeću.

Utvrđujući ovaj nacrt, Vlada je podržala prijedlog da površina Zaštićenog pejzaža iznosi 8.016,61 ha i da se prostire u općinama Kladanj, Banovići i Živinice.

Tri zone

Kao primjeri dijelova prirode u ovom pejzažu se izdvajaju pećine Brateljevići i Bebrava, izvorište mineralne vode Muška voda, planinsko jezero „Jezero na Konjuhu”, te endemske vrste flore i faune. U okviru Zaštićenog pejzaža utvrđuju se tri zone. Prva A zaštićena zona predstavlja prostor najviših vrijednosti, koje moraju ostati u potpunosti očuvane. U drugoj B zaštićenoj zoni prvenstveno se ostvaruju očuvanje i zaštita izvornog stanja prirode, a treća C zaštićena zona je namijenjena turizmu, sportu i rekreaciji. Upravljanje Zaštićenim pejzažom, prema Nacrtu ovog zakona, povjerava se Javnoj ustanovi Zaštićeni pejzaž „Konjuh”, koju osniva Skupština Tuzlanskog kantona. Alternativno je predloženo da upravljanje bude povjereno Javnom preduzeću Šume Tuzlanskog kantona d.d. Kladanj. Plan upravljanja Zaštićenim pejzažom bi donosila Vlada Tuzlanskog kantona. Za prekršaje u ovoj oblasti predviđene su kazne za pravna lica od 1.000 do 10.000 KM, za odgovorno lice u pravnom licu od 200 do 1.000 KM i za fizičko lice od 100 do 500 KM.

Šemsa ALIMANOVIĆ

Utvrđen Prijedlog zakona o akcizama

Vijeće ministara BiH utvrdilo je Prijedlog zakona o akcizama u BiH, čija bi primjena, prema prvim procjenama, trebala rezultirati povećanjem prihoda na godišnjem nivou za oko 170 miliona KM, najvećim dijelom od akciza na cigarete i ostale duhanske proizvode. Ministarstvo finansija i trezora dostaviće ovaj zakon Parlamentu BiH na razmatranje po skraćenoj zakonodavnoj proceduri.

Model oporezivanja predviđen ovim zakonom u cijelosti se usklađuje s relevantnim direktivama Evropske unije.

Njime se omogućava povećanje prihoda za još oko 120 miliona KM na godišnjem nivou, na osnovu dodatne akcize za putarine od 0,10 KM po litri goriva za izgradnju puteva.

Već je ranijim propisima akciza za autoputeve iznosila 0,15 KM po litri goriva, tako da će ukupna akciza za autoputeve i njihovu izgradnju sada biti 0,25 KM. Visina ovog opterećenja niža je u poređenju sa zemljama u okruženju, kao i u odnosu na ukupno akcizno opterećenje, prema njihovim trenutno važećim propisima.

Kada je riječ o cigaretama, predloženi zakon donosi novi model oporezivanja kojim će biti uvedena proporcionalna stopa od 42 posto na maloprodajnu cijenu cigareta i posebna akciza koja iznosi 7,50 KM za 1.000 cigareta, odnosno 0,15 KM po kutiji cigareta.

Novim prijedlogom zakona u odnosu na postojeće zakonske odredbe uvećane su akcize za uvoz sirove i pržene kafe za po 0,50 KM po kilogramu, tako da će ukupno iznositi 1,50 KM za kilogram sirove, odnosno 3,00 KM za kilogram pržene kafe.

Ovim zakonom vrši se korekcija i predviđaju stope akciza za alkohol i alkoholne napitke od 8,00 KM po litru apsolutnog alkohola za voćne prirodne rakije, čime se i dalje podržavaju domaći proizvođači za povećanje proizvodnje tradicionalnih napitaka u odnosu na napitke proizvedene na bazi etilalkohola.

Praktično, visina akciza na alkohol i alkoholne napitke neće biti povećana u odnosu na sadašnja zakonska rješenja, jer su one gotovo u cijelosti harmonizirane u odnosu na zemlje okruženja.

Prijedlogom ovog zakona uvodi se pravo povrata akciza za loživo ulje koje se koristi za grijanje, medicinski alkohol i alkohol kao reprodukcij-ski materijal za proizvodnju lijekova.

Novi Pravilnik za izdavanje licenci za proizvodnju struje

Regulatorna komisija za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine - FERK usvojila je Nacrt pravilnika za izdavanje dozvola za rad-licenci za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe.

Ovim pravilnikom se uređuje način rada FERK-a u postupku izdavanja dozvola za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe, za proizvodne objekte koji ne isporučuju električnu energiju u distribucijsku mrežu, kao i proizvodne objekte instalirane snage do 23 kW čija je proizvodnja namijenjena za zadovoljenje vlastitih potreba, koji mogu eventualne viškove proizvedene električne energije isporučivati u elektrodistribucijsku niskonaponsku mrežu.

Zakon o radu

Prednacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu, kojeg je Vlada FBiH razmatrala, ima za cilj da osigura veći stepen harmonizacije postojećih zakonskih rješenja sa konvencijama Međunarodne organizacije rada koje je prihvatila i naša zemlja. Ovo se posebno odnosi na konvencije o godišnjem odmoru, o minimalnoj starosnoj dobi i o zaštiti materinstva, kao i na odredbe o radu i radnim odnosima revidirane Evropske socijalne povelje.

U skladu s tim, propisana je bolja prevencija i zaštita od svakog oblika diskriminacije svih zaposlenih osoba, kao i osoba koje traže zaposlenje, te usklađene odgovarajuće odredbe sa Zakonom o ravnopravnosti polova u BiH.

Prednacrt zakona, usklađen sa mišljenjima kantona, daje i veća ovlaštenja federalnom i kantonalnim inspektorima rada i osigurava njihovu veću međusobnu koordinaciju, što se cijeni neophodnim u suzbijanju, prije svega, rada na crno.

Zakon o rudarstvu

Vlada FBiH utvrdila je i u parlamentarnu proceduru uputila Prijedlog zakona o rudarstvu. Prijedlogom ovog zakona se odredbe postojećeg, koji je donesen prije 14 godina, usklađuju sa rješenjima iz u međuvremenu donesenih zakona (o koncesijama, vodama, prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou FBiH, privrednim društvima, javnim preduzećima, inspekcijama, prekršajima i vlasničko-pravnim odnosima, kao i set zakona iz oblasti okoliša).

Prijedlog zakona regulira pravni status rudnog blaga, odnosno mineralnih sirovina, kao dobra od opšteg interesa i u vlasništvu države, način i uslove upravljanja mineralnim sirovinama, zaštitu, izvođenje rudarskih radova, mjere zaštite na radu, obustavu izvođenja i trajni prekid rudarskih radova, tehničku dokumentaciju i projektovanje, rudarska mjerenja i rudarske planove, inspekcij-ski nadzor i zaštitu i uređenje prostora.

Utvrđen Prijedlog zakona o dopunama Zakona o bankama

Vlada Federacije BiH je utvrdila i u parlamentarnu proceduru, po hitnom postupku, uputila Pri-

jedlog zakona o dopunama Zakona o bankama.

Predložene dopune predstavljaju sastavni dio mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenje poslovnog ambijenta, a odnose se na sastav nadzornog odbora i uprave banke. Naime, obveznim je propisano da najmanje jedna trećina članova nadzornog odbora i uprave u banci moraju biti domaća fizička lica, jer ona bolje poznaju ukupnu ekonomsku situaciju i poslovno okruženje u Bosni i Hercegovini, čime mogu bitnije uticati na njihovo unapređivanje.

Naplata doprinosa

U skladu sa raspravom u oba doma Parlamenta FBiH o Nacrtu, Vlada FBiH je utvrdila Prijedlog zakona o jedinstvenom sistemu registracije, kontrole i naplate doprinosa koji je rezultat zajedničkog rada interesorne grupe Vlade FBiH i predstavnika USAID-a na implementaciji istoimenog projekta.

U praksi se pojedine evidencije vode kod više institucija, a neke se ne vode nikako što je posljedica različitog načina utvrđivanja registracije i vođenja evidencija o obveznicima uplate doprinosa i o osiguranicima u postojećim poreznim i zakonima koji uređuju pojedine oblike socijalnog osiguranja (penzijsko-invalidsko, zdravstveno i osiguranje od nezaposlenosti).

Registracija obveznika i osiguranika vršit će se na temelju jedinstvene prijave, a svakom osiguraniku Porezna uprava će, najkasnije do 31. maja naredne godine, izdati uvjerenje iz Jedinstvenog sistema koje sadrži pokazatelje o stažu osiguranja, iznosu (ne)uplaćenih doprinosa i plaće za svaku fiskalnu godinu.

Turističke zajednice

Vlada FBiH je donijela nove uredbe: o boravišnoj taksi i o članarinama u turističkim zajednicama.

Prema ovoj uredbi boravišnu taksu plaća građanin - domaći i strani državljanin koji se izvan svog prebivališta u turističkom mjestu koristi uslugama noćenja u smještajnom objektu u kojem se obavlja ugostiteljska ili turistička djelatnost.

Uredbom je precizirano ko sve nije obavezan plaćati boravišnu taksu koja se, inače, plaća po svakom ostvarenom noćenju. Visinu takse utvrđuje Vlada FBiH na prijedlog resornog ministra, a prikupljena sredstva se raspoređuju tako da 80 posto pripada turističkoj zajednici kantona, a 20 posto Turističkoj zajednici Federacije BiH.

Prihvaćen Nacrt zakona o cestama

Zastupnički dom Parlamenta Federacije BiH prihvatio je Nacrt zakona o cestama Federacije BiH kojeg je utvrdila Federalna vlada.

Ovim nacrtom zakona se definira da cesta koja je nadležno tijelo proglasilo javnom predstavlja

javno dobro u općoj upotrebi u državnom vlasništvu od interesa za Federaciju BiH.

Prema društvenom, gospodarskom i teritorijalnom značaju, javne ceste su razvrstane u autoceste, magistralne, regionalne i lokalne ceste, te prometnice u naseljima. Propisano je da Vlada Federacije BiH može donijeti odluku o naplati naknade, odnosno cestarine za upotrebu autocesta ili pojedinih cestovnih objekata.

Ovim nacrtom je predviđeno da u Federaciji BiH budu osnovana dva javna preduzeća iz ove oblasti - autoceste Federacije BiH i ceste Federacije BiH. Dok bi autoceste bile nadležne za upravljanje, građenje, održavanje i zaštitu autocesta i brzih cesta, ceste Federacije BiH bile bi nadležne kada su u pitanju magistralne i regionalne ceste.

Prijedlog zakona o električnoj energiji

Vlada FBiH se, polazeći od mišljenja Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije, izjasnila o amandmanima koje je na Prijedlog zakona o električnoj energiji podnijelo više poslanika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH.

Prihvaćeni su u cijelosti ili djelimično amandmani koji su u duhu principa konkurentnog tržišta koje propisuje Direktiva EZ-a o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije i odgovarajućom direktivom na nivou Bosne i Hercegovine.

Uredba o mjerama zaštite finansijskih institucija

Uredbom koju je donijela Federalna vlada uređuju se minimalne mjere zaštite finansijskih institucija koje posluju gotovim novcem i dragocjenostima u Federaciji BiH. Ovo je način da se, slično kao što je to učinjeno u susjednim zemljama, na jedinstven način urede uređaji i oprema koju bi finansijske institucije koristile u zaštiti od napada na njihovo osoblje i imovinu.

Ova uredba odnosi se na banke, mjenjačnice, mikrokreditne fondacije, lutrije, pošte i kladionice, a njene odredbe ne primjenjuju se na prostore, objekte i uposlene u finansijskim institucijama čiju zaštitu vrše policijske agencije u Bosni i Hercegovini i drugi organi uprave u Federaciji, poput Centralne banke BiH.

Mjere obuhvataju fizičku i tehničku zaštitu, kao i njihovu zajedničku primjenu, a prema uvjetima njihovog ostvarivanja, finansijske institucije su svrstane u tri kategorije. U prvoj su banke i njihove poslovnice, štedionice, pošte i njihove poslovnice, u drugoj su mjenjačnice, lutrije i njihove poslovnice, mikrokreditne fondacije i kladionice, dok u treću kategoriju spadaju bankomati.

Pripremila: Mira IDRIZOVIĆ

Robni promet sa inostranstvom 1.357,5 miliona KM

Prema podacima Agencije za statistiku BiH, ukupno ostvareni robni promet sa inostranstvom u februaru iznosio je 1.357,5 miliona KM, od čega se na izvoz odnosi 415,7 miliona ili 30,6 odsto, a na uvoz 941,8 miliona KM ili 69,4 odsto.

U okviru ukupno ostvarenog vanjskotrgovinskog prometa BiH u posmatranom mjesecu, pokrivenost uvoza izvozom je 44,1 odsto.

Za januar/februar ove godine ostvaren je izvoz u vrijednosti 801,3 miliona KM, što je za 22,3 odsto manje u odnosu na isti period prethodne godine.

U pomenutom periodu ostvaren je uvoz u vrijednosti 1.765 miliona KM, što je za 23,4 odsto manje na isti period lani. Pokrivenost uvoza izvozom je 45,4 odsto, dok je ukupan trgovinski deficit iznosio 963,7 miliona KM.

Mjesečna deflacija u februaru 0,1 odsto

Cijene proizvoda i usluga, koji se koriste za ličnu potrošnju mjerene indeksom potrošačkih cijena, u februaru u odnosu na januar niže su u prosjeku za 0,1 odsto, podaci su Agencije za statistiku BiH. Više su cijene rekreacije i kulture, alko-

holnih pića i duhana, obrazovanja, ostalih dobara i usluga, stanovanja, električne energije, plina i drugih energenata, te restorana i hotela

Posmatrano po odjeljcima prema namjeni potrošnje (COICOP), u februaru u odnosu na januar najviše su porasle cijene rekreacije i kulture 0,8 odsto, alkoholnih pića i duhana, obrazovanja i ostalih dobara i usluga 0,2 odsto, te stanovanja, električne energije, plina i drugih energenata i restorana i hotela 0,1 odsto.

U odjeljku rekreacije i kulture evidentiran je porast cijena audiovizuelne, fotografske i informatičke opreme, zatim ostalih proizvoda i opreme za rekreaciju, vrt i kućne ljubimce, te cijene novina, knjiga i ostalih štampanih materijala. U odjeljku alkoholna pića i duhan porasle su cijene alkoholnih pića, dok je u odjeljku obrazovanje došlo do porasta cijena obrazovanja koje nije definisano nivoom (kursevi stranih jezika). Unutar odjeljka ostala dobra i usluge porasle su cijene sredstava za ličnu njegu, te nakita i satova.

Manje građevinskih radova

Vrijednost novih narudžbi u inostranstvu u četvrtom tromjesečju prošle u odnosu na isti period 2007. godine manja je za 27 odsto. U 2008. u odnosu na isti period prethodne godine veća za 6,2 odsto, podaci su Agencije za statistiku BiH.

Vrijednost izvršenih građevinskih radova u inostranstvu u četvrtom tromjesečju prošle, u odnosu na isti period prethodne godine manja je za 17,4 odsto. U 2008. veća je za 37,20 odsto u odnosu na isti period prethodne godine.

Prema vrstama građevina u prošloj godini, od ukupno izvršenih građevinskih radova, najveći dio se odnosi na zemlje Afrike i to 52,2 odsto.

U zemljama Evrope u ukupno izvršenim građevinskim radovima objekti visokogradnje učestvuju sa 73 odsto, objekti niskogradnje sa 27 odsto.

U azijskim zemljama ukupna vrijednost izvršenih građevinskih radova odnosi se na objekte niskogradnje.

U zemljama Afrike objekti visokogradnje učestvuju sa 57,7 odsto, objekti niskogradnje sa 42,3 odsto.

Ponuda

Firma Inox Company iz Zenice nudi vrhunске inox proizvode od nehrđajućeg visokokvalitetnog čelika.

Kontakt osoba: Alen Jusufović, mob: +387 61 933 077.

Više informacija na web stranici
http://www.inoxcompany.net/index_files/Page477.html

Smanjena industrijska proizvodnja

Industrijska proizvodnja u Federaciji BiH u februaru ove u odnosu na prosječnu mjesečnu proizvodnju iz prošle godine manja je za 20,1 odsto.

U odnosu na proizvodnju iz istog mjeseca lani manja je za 15,3 odsto, dok je u odnosu na januar ove godine manja za 1,0 odsto, podaci su Federalnog zavoda za statistiku.

Ukupna industrijska proizvodnja u januaru i februaru, u odnosu na isti period lani, manja je za 13,3 odsto. U području rudarstva veća je za 4,0 odsto, u prerađivačkoj industriji manja za 22,5 odsto, dok je u snabdijevanju električnom energijom, plinom i vodom manja za 0,9 odsto.

Prema glavnim industrijskim grupacijama industrijskih proizvoda u januaru i februaru, u odnosu na isti period prošle godine, proizvodnja bilježi povećanje energije za 1,8 odsto, dok je zabilježeno smanjenje intermedijarnih proizvoda, osim energije za 29,2 odsto, kapitalnih proizvoda za 30,6 odsto, trajnih proizvoda za široku potrošnju za 32,7 odsto i netrajnih proizvoda za široku potrošnju za 10,6 odsto.

U januaru manje zaposlenih

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, ukupan broj zaposlenih u januaru iznosio je 428.688, što predstavlja smanjenje za 0,6 odsto u odnosu na decembar prošle godine.

U odnosu na godišnji prosjek broja zaposlenih lani, došlo je do smanjenja za 0,5 odsto.

Indeksi potrošačkih cijena

Ukupan indeks potrošačkih cijena u februaru viši je za 0,1 odsto u odnosu na prethodni mjesec, podaci su Federalnog zavoda za statistiku.

Posmatrano po odjeljcima, rast cijena registrovan je u odjeljku rekreacija i kultura za 1,1 odsto, hrana i bezalkoholna pića, stanovanje, električna energija, plin i drugi energenti i ostala dobra i usluge za 0,2 odsto, i u odjeljku alkoholna pića i duhan za 0,1 odsto.

U odjeljku prevoza cijene su niže za 0,7 odsto, odjeća i obuća za 0,2 odsto i zdravstva za 0,1 odsto.

U ostalim odjeljcima cijene se nisu mijenjale. Ukupan indeks potrošačkih cijena u februaru viši je za 16,7 odsto u odnosu na prosjek 2005. godine, za 2,2 odsto u odnosu na isti mjesec prethodne godine, dok se u odnosu na decembar 2008. nije mijenjao.

Za dva mjeseca ove u odnosu na isti period prethodne godine ukupan indeks potrošačkih cijena viši je za 2,4 odsto.

Prosječna januarska neto plaća 790,55 KM

Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenom za januar u Federaciji BiH iznosila je 790,55 KM, što je nominalno više za 0,04 odsto u odnosu na decembar prošle godine.

Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenom realno je viša za 0,1 odsto u odnosu na decembar lani. U odnosu na isti mjesec prethodne godine, nominalno je viša za 11,4 odsto, a realno za 8,5 odsto.

Evropska sedmica malog i srednjeg poduzetništva

Od 6. do 14. maja 2009. godine održat će se "European SME Week 2009" (Evropska sedmica malog i srednjeg poduzetništva 2009) - poduzetnička promotivna kampanja pod evropskim okriljem, s ciljem jačanja poduzetničkog načina razmišljanja, unapređenja imidža Evropske unije kod poduzetnika i promocije poduzetništva općenito

U projektu će sudjelovati 28 zemalja učesnica. Namjera projekta je u što širim razmjerima pružiti informaciju o značaju poduzetništva i mjerama koje se poduzimaju u smislu stvaranja povoljnijeg poduzetničkog okruženja, te inspirisanja mladih na ulazak u poduzetništvo.

Što je SME sedmica?

Prva Evropska sedmica SME omogućava srednjim i malim preduzećima da otkriju niz informacija, savjeta, podrške i ideja koje će doprinijeti daljnjem razvijanju njihove aktivnosti.

Tokom cijele 2009. godine, događaji koji će se odvijati imaju za cilj da informišu, pruže pomoć i povezuju poduzetnike i potencijalne poduzetnike, te omoguće razvoj novih ideja i ukažu na koristi koje se imaju od pojedinačnih informacija i podrške.

Evropska sedmica srednjih i malih preduzeća potiče i podržava SME u njihovom punom potencijalu. Također, pruža mogućnost i inspiraciju poten-

cijalnim poduzetnicima, bez obzira na "rizike", da rade na ostvarivanju svojih idejnih opredjeljenja.

Evropska sedmica SME koordinirana je od Evropske komisije, Opšte uprave za poduzetništvo i industriju, ali većina događaja i aktivnosti koje se odvijaju tokom sedmice SME su organizovani od poslovnih organizacija pružatelja podrške, regionalne i lokalne vlasti, zemalja učesnica. Ova aktivnost je jedna od mjera provođenja Small Business Act, prvog sveobuhvatnog okvira politike za mala i srednja preduzeća u EU i njenim državama članicama.

Evropska sedmica SME nastoji:

Informisati: osigurati i širiti informacije o tome šta EU i nacionalne vlasti nude u podrški za male poduzetnike.

Pružiti podršku: stvoriti partnerstva EU-a za mala i srednja poduzeća, istaknuti da je Evropa jača s konkurentnijim SME, kao i činjenicu da je EU spremna ponuditi im podršku i savjete.

Inspirisati: motivisati postojeća SME da dalje razvijaju svoje poslovanje i rast.

Aktivirati: traženje ideja i razmjenu iskustva poduzetništva i poduzetnika.

Podstaknuti: uvjeriti mlade da je poduzetništvo atraktivna opcija poslovne karijere.

Mira Idrizović
m.idrizovic@kfbih.com

Briga za zaštitu okoline

Evropski sjever i jug suočit će se s manjkom vode

Način na koji se u Evropi koristi voda je neodrživ, kontinent se suočava s manjkom vode i sa sušama, a rješenje nije u tome da se poveća iskorištavanje već da se smanji potražnja i promijeni postojeći sistem naplate vode u svim sektorima, kaže se u izvještaju Evropske agencije za okoliš.

EEA, savjetodavno tijelo EU za pitanja zaštite okoliša, naglašava da se problem nedostatka vode i suša ne osjeća više samo u Španjolskoj i Italiji, već se fenomen proširio i na sjevernu Evropu.

- Živimo iznadprosječno kada se radi o vodi - kazala je Jacqueline McGlade, direktorica agencije.

Kratkoročno rješenje nedostatka vode bilo bi izvlačiti veće količine iz naših površinskih i podzemnih kapaciteta, ali takva prekomjerna eksploatacija nije održiva, kaže se u izvještaju.

Klimatske promjene dodatno će povećati ozbiljnost i učestalost suša u budućnosti, posebno tokom ljetnih mjeseci.

Iako EEA kaže da postoji još nešto prostora za širenje korištenja alternativnih vodenih izvora, poput otpadnih voda iz domaćinstava ili kišnice, ključno je, kaže agencija, na-

praviti zaokret u politici, te se od povećanja iskorištavanja okrenuti prema smanjivanju potražnje.

- Moramo smanjiti potražnju, smanjiti količinu vode koju izvlačimo i povećati efikasnost njezina korištenja - dodala je McGlade.

Osim toga, Agencija predlaže zemljama članicama da bolje provode planove upravljanja sušama i fokusiraju se na djelovanje unaprijed umjesto da čekaju krizu i onda je pokušavaju riješiti.

Izvještaj, također, upozorava na to da se u područjima s manjkom vode ne bi trebale uzgajati bioenergetske kulture čiji uzgoj zahtijeva puno vode, te da desalinacija nije pravi odgovor, s obzirom na veliki energetska trošak koji ona proizvodi. Nadalje treba riješiti curenje iz javnih vodosistema, te ojačati nadzor nad sistemima.

Važna preporuka odnosi se na naplatu vode u svim sektorima, uključujući poljoprivredu, te se kaže da cijene ne trebaju biti fiksne, odnosno paušalne već biti zasnovane na količini potrošene vode.

Istovremeno, kako bi svi imali pristup čistoj vodi i sanitarijama, cijene ne bi smjele rezultirati time da bilo tko ugrozi svoje zdravlje kako bi mogao platiti vodu, zaključuje se u izvještaju.

M. I.

Svjetski dan voda 2009.

Briga o budućnosti

Ovogodišnji Svjetski dan voda, 22. marta, obilježava se pod temom Zajedničke vode, zajedničke mogućnosti (Shared Waters, Shared Opportunities). Naglasak je stavljen na međudržavne vode, odnosno na vode kao faktor povezivanja

Svjetski dan voda obilježava se svake godine s ciljem podizanja svijesti o važnosti vode i promocije održivog upravljanja vodnim resursima širom svijeta. Na svjetskom nivou aktivnosti vode UNESCO, UNECE i FAO. Svake godine naglasak je na drugoj temi, ove godine su to međudržavne vode. Ovogodišnjim Danom voda završen je i 5. svjetski forum o vodi koji se pod sličnom temom od 16. do 22. marta održao u Istanbulu.

Rijeka koja povezuje najveći broj država svijeta je Dunav čije porječje se nalazi u čak 18 evropskih zemalja. Oko 40% svjetske populacije živi u graničnim sljevnim područjima (rijeka ili jezera), a što je možda još značajnije 90% živi u državama koje dijele vodne resurse barem s jednom zemljom. Saradnja je najčešće rješenje problema upravljanja međudržavnim vodama. U proteklih 60 godina u svijetu je potpisano gotovo 300 međunarodnih sporazuma o vodi dok je u isto vrijeme zabilježeno 37 međudržavnih incidenata oko vode. Najčešći uzroci bili su nestašica vode, izgradnja brana, preveliko crpljenje vode, sistemsko ili iznenadno zagađenje vode, te nepoštivanje ranijih dogovora. Najveće opasnosti i mogući uzroci sukoba leže u nastavku porasta broja stanovnika, te neodgovarajućem gospodarenju vodnim resursima. U obzir treba uzeti i klimatske promjene koje će za posljedicu imati ili već imaju nove regionalne razlike u količini i kvaliteti vodnih resur-

sa. Klimatske promjene donose i veću učestalost ekstremnih događaja (iznenadne poplave, suše).

Zajedničko upravljanje vodnim resursima može povećati poljoprivrednu i energetska proizvodnju, smanjiti siromaštvo i djelovati na ravnomjerniji regionalni razvoj. Dobra prekogranična saradnja u političkom smislu može dovesti do smanjenja napetosti između zemalja a međunarodne vode mogu biti katalizatori ekonomske integracije susjednih zemalja. Upravljanje ovim rijekama tako može direktno ili indirektno doprinjeti međunarodnoj trgovini, ekonomskom razvoju, osiguranju dovoljnih količina hrane, političkoj sigurnosti i regionalnoj integraciji.

UN procjenjuje da oko 1,1 milijardu ljudi nema stalan pristup pitkoj vodi. Određeni broj ljudi upotrebljava vodu sumnjivog kvaliteta, u mnogim krajevima svijeta ljudi umiru od žeđi, dok se voda prekomjerno troši, ali i zagađuje. Nekontrolirano odlaganje ljudskog i industrijskog otpada rezultira zagađenjem i sprečavanjem obnavljanja zaliha voda za piće. Ipak, na planeti vode ima dovoljno za sve, samo je raspodjela neravnomjerna što u kombinaciji sa lošim upravljanjem dovodi do nestašica vode i sukoba.

Kako bi se još više istaknulo značenje brige o vodi, od 2005. do 2015. UN su proglasile decenijom voda pod sloganom „Voda za život”, pa su u skladu s tim zadnjih godina teme Svjetskog dana voda bile: voda za zdravlje, bioraznolikost i okoliš, poljoprivreda i energija.

Svjetski dan voda se i u Bosni i Hercegovini obilježava brojnim aktivnostima, a ove godine centralna manifestacija održana je na Vlašiću, s obzirom na to da je Srednjobosanski kanton region gdje su se već počeli implementirati pojedini elementi vezani za primjenu EU standarda i modernog upravljanja vodama.

Pripremila: Lejla SADIKOVIĆ

Shared
Waters
Shared
Opportunities

World Water Day
2009

POSLOVNE
NOVINE

SARAJEVO, DŽEMALA BIJEDIĆA 185 www.privrednastampa.biz

Branislava Đurđeva 10/IV www.kfbih.com

Poštovani,

Već 37 godina "Privredna štampa" d.o.o. Sarajevo izdaje specijalno izdanje "Poslovnih novina" pod nazivom "100 najvećih", koje sadrži rang-listu uspješnih firmi/tvrtki u Bosni i Hercegovini.

Uvrštavanje u rang-listu je besplatno a pravi se na osnovu anketnog listića u prilogu, koji popunjen, potpisan i sa pečatom šaljete na naš faks ili e-mail. Izdanje "Poslovnih novina - 100 najvećih" izlazi u junu/lipnju nakon čega ćemo upriličiti dodjelu zaslužnih priznanja.

Ove godine "Privredna štampa" provodi akciju sa Privrednom/ Gospodarskom komorom FBiH i Privrednom komorom RS, što će, vjerujemo, dati novu dimenziju i kvalitet ovoj listi.

Do sada smo birali najveće firme/tvrtke prema prihodu, dobiti, izvozu i investicijama. Od ove godine uvodimo novosti - napravićemo dvije liste: za velika i za mala i srednja preduzeća. Na taj način će lista biti realnija, a manja preduzeća će imati šansu da pokažu svoj napredak i kvalitet.

Uvrštavanje na rang-listu je besplatno.

Molimo Vas da popunite priloženi anketni upitnik i dostavite ga na telefon/faks: 033/461-023 najkasnije do 15. 05. 2009.

Anketni upitnik

Naziv tvrtke/ firme: _____

Adresa: _____

Telefon, faks, e-mail: _____

Osnovna djelatnost: _____

Broj uposlenih: _____

Tip vlasništva: _____

Generalni menadžer: _____

Ukupan prihod u 2008. godini u KM: _____

Izvoz u 2008. godini u KM: _____

Netto dobit u 2008. godini u KM: _____

Investicije u 2008. godini u KM: _____

Potpis:

M.P.